

Voortgangsbericht Rli

September 2024

Het voortgangsbericht informeert maandelijks raad, stafbureau en externe betrokkenen over de voortgang van lopende/afgeronde adviestrajecten van de Rli.

A. Voortgang lopende adviestrajecten

Duurzaam bouwen

Verwacht: najaar 2024
Commissievoorzitter: Karin Sluis
Contactpersoon: Bas Waterhout bas.waterhout@rli.nl

Hoe kan de overheid de juiste voorwaarden creëren voor een omslag naar het gebruik van duurzame materialen voor de bouw van woningen, en dit hand in hand laten gaan met de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van nieuwe woningen?

Met het advies 'Duurzaam bouwen' gaat de raad na onder welke (beleids)voorwaarden de omslag in de bouwketen naar het gebruik van duurzame materialen in de woningbouw gestalte kan krijgen. Hiervoor heeft de adviescommissie 2 werkbezoeken afgelegd en zijn op 10 juli gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van woningcorporaties, woningbeleggers en banken/financiers. Daarnaast hebben gedurende de zomer nog afzonderlijke gesprekken plaatsgevonden met betrokken partijen en deskundigen, zoals van Triodos, van DGBC en Thomas van Belzen.

Deze inzichten zijn verwerkt in het conceptadvies dat op 19 september tijdens de raadsvergadering, met de raad in nieuwe samenstelling, zal worden besproken. Een belangrijk inzicht betreft de urgentie om de CO2-uitstoot door de bouw op korte termijn te verminderen en dat huidige regelgeving daar onvoldoende op stuurt.

In de komende weken vinden aanvullende gesprekken met deskundigen en betrokken partijen plaats. Er zal een expertmeeting plaatsvinden op 9 oktober waarin het advies verder zal worden besproken.

Lees meer op [Duurzaam Bouwen \(rli.nl\)](https://rli.nl)

Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid

Verwacht: tweede helft 2024
Commissievoorzitter: Jantine Kriens
Contactpersoon: Bart Swanenvleugel bart.swanenvleugel@rli.nl

Waardoor worden de grote problemen in de leefomgeving onvoldoende effectief opgelost? Welke fundamentele keuzes zijn nodig om dat wel te doen? Welke consequenties hebben die keuzes? Om welke vormen van organiseren en sturen vraagt dit en wat zijn daarbij de rollen van overheid, markt en samenleving?

De problemen op het gebied van de klimaat-, biodiversiteits- en grondstoffentransities en andere dossiers in de leefomgeving zijn al lange tijd bekend. Op tal van terreinen worden ook vorderingen gemaakt bij het oplossen daarvan, maar toch is het in veel belangrijke leefomgevingsdossiers tot op heden niet gelukt om de beoogde resultaten te halen of binnen bereik te brengen. Het is onzeker of alle ambities van het leefomgevingsbeleid daadwerkelijk waargemaakt worden. In het adviestraject 'Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid' gaat de raad in op wat ervoor nodig is in

het samenspel tussen overheid, markt en samenleving om doeltreffende oplossingen te vinden voor de grote leefomgevingsproblemen waarvoor ons land zich gesteld ziet.

In de zomermaanden heeft de commissie de redeneerlijn voor het advies verder uitgewerkt. Daarbij is gebruik gemaakt van twee casusanalyses, over landbouw en wonen, om de analyse te verdiepen en aanknopingspunten voor aanbevelingen te identificeren. Op 12 september gaat de commissie in gesprek met partijen uit de watersector om met behulp van hun inzichten de analyse en redeneerlijn verder uit te werken.

De commissieleden zijn: Jantine Kriens (commissievoorzitter), Bernard ter Haar, James Kennedy, Yourai Mol, Krijn Poppe en Nanke Verloo. Eind 2023 publiceerde de raad een probleemverkenning, vooruitlopend op het advies. In mei gaf de commissievoorzitter, Jantine Kriens, een presentatie van deze verkenning. Deze is integraal te bekijken via de [Rli-website](#).

Lees meer op [Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid \(rli.nl\)](#)

Inclusieve verduurzaming

Verwacht: tweede helft 2025

Commissievoorzitter: André van der Zande

Contactpersoon: Evert Nieuwenhuis: evert.nieuwenhuis@rli.nl

Hoe kan effectief duurzaamheidsbeleid zo worden ontwikkeld dat de samenleving in den brede daarin wordt betrokken en doelen en instrumenten zowel verbeterd als breed gedragen worden? Welke eisen stelt dat aan de verdeling van de lusten en de lasten van verduurzaming, de manier waarop afwegingen daarover worden gemaakt en hoe beleid wordt vormgegeven en uitgevoerd?

Het traject bevindt zich in de beginfase. De raad heeft de startnotitie vastgesteld, waarin geconstateerd wordt dat het nodige is gezegd en geschreven over inclusieve verduurzaming, klimaatrechtvaardigheid (WRR, 2023) en het belang van betrokkenheid van burgers (PBL, 2023). Dit advies wil daarop voortbouwen en zich vooral richten op het *hoe*: welke beleidsinstrumenten leiden tot inclusievere verduurzaming? Het richt zich daarbij op de volgende aspecten van verduurzaming: klimaat & energie, natuur & landbouw en gezonde leefomgeving & milieuvervuiling.

Op 19 juni jl. heeft de eerste expertmeeting plaatsgevonden. Hierin werden enkele concrete cases besproken, zoals de emissieloze binnenstad van Leiden en het LEADER-programma van Zuidwest Twente. Aanwezig waren direct betrokkenen bij deze cases, alsmede (ervarings)deskundigen op het gebied van inclusieve verduurzaming en andere domeinen, zoals inclusieve sportbeoefening.

Verder heeft het projectteam in de zomer gewerkt aan het voorbereiden van de bouwstenen voor de concept redeneerlijn. Dit betrof onder andere concrete cases uit binnen- en buitenland, verschillende vormen van rechtvaardigheid en hun verhouding tot inclusiviteit en het analyseren en beschrijven van mechanismen van in- en uitsluiting. Ook trad een externe medewerker toe tot het team.

De eerste gesprekken met directeuren-generaal van de betrokken departementen hebben plaatsgevonden en er worden nog enkele gepland.

De commissieleden namens de Rli zijn André van der Zande (voorzitter) en Erik Verhoef. Externe commissieleden zijn Margreet van Gastel (voormalig gemeenteraads- en statenlid, voormalig wethouder en programmamanager energie voor bedrijven bij het ministerie van EZK), Reint Jan Renes (lector Psychologie voor een Duurzame Stad, Hogeschool van Amsterdam) en Katrien Termeer (hoogleraar bestuurskunde aan Wageningen University & Research).

Lees meer op [Inclusieve verduurzaming \(rli.nl\)](#)

B. Informatie over uitgebrachte adviezen

Waardevol regeren: sturen op brede welvaart

Publicatiedatum: 9 juli 2024

Commissievoorzitter: Pallas Agterberg

Contactpersoon: Douwe Wielenga douwe.wielenga@rli.nl

Op dinsdag 9 juli heeft de raad zijn advies 'Waardevol regeren: sturen op brede welvaart' uitgebracht. Het advies is schriftelijk aangeboden aan de ministers van Klimaat en Groene Groei, Financiën en Economische Zaken.

Welvaart bestaat uit meer dan het materiële welzijn van burgers. Het gaat ook om factoren als gezondheid, veiligheid, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving of de kwaliteit van het onderwijs. In het advies constateert de raad dat verschillende factoren die de brede welvaart bepalen (zoals de natuur en het oplopende woningtekort) er niet goed voor staan. Op dit moment is er in het beleid van de overheid te weinig systematische aandacht voor al deze factoren. Bovendien gaat onvoldoende aandacht uit naar de verdeling van brede welvaart tussen groepen burgers, tussen huidige en toekomstige generaties en tussen het eigen land en andere landen. Door anders te werk te gaan, kan de politiek beter onderbouwde afwegingen maken. Dat maakt besluiten beter.

Om te sturen op brede welvaart moet de overheid volgens de raad:

- 1) meer en betere informatie vergaren om de gevolgen van verschillende mogelijke beleidsmaatregelen en investeringen beter in kaart te brengen. Zo krijgen politici en bestuurders dilemma's scherper in beeld;
- 2) beleidskeuzes baseren op deze informatie, zodat alle factoren van brede welvaart systematisch bij de afwegingen worden betrokken. Omdat niet iedereen hetzelfde wensbeeld van brede welvaart heeft, blijven de uiteindelijke beleidskeuzes door waarden gedreven en dus politiek;
- 3) in de rijksbegroting de consequenties van keuzes zichtbaar maken. Dat is een fundamentele verandering, omdat dan op meer dan alleen geld wordt gestuurd;
- 4) op regionaal niveau betere afspraken maken tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zodat ook regionaal beter op brede welvaart wordt gestuurd.

Het advies heeft, ondanks het verschijnen tijdens het reces en vlak na het aantreden van een nieuw kabinet, de nodige persaandacht gekregen. Zo zijn artikelen verschenen in Trouw, Binnenlands Bestuur, NRC, Reformatorisch Dagblad, Financieel Dagblad, Stadszaken, BNR en Pont Omgeving. Ook zijn er verzoeken ontvangen van verschillende organisaties om een toelichting te geven op het advies, ligt er het verzoek om een artikel aan te leveren voor vaktijdschrift Sociale Vraagstukken en hebben zich twee organisaties gemeld die voort willen borduren op de derde aanbeveling.

Dit najaar wordt nog een publieksbijeenkomst georganiseerd over het advies.

Lees meer op [Waardevol regeren Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](#). Een Engelse vertaling van het advies verschijnt binnenkort op onze website.

Kaderrichtlijn Water

Publicatiedatum: 11 mei 2023

Commissievoorzitter: Karin Sluis

Contactpersoon: Folmer de Haan f.w.dehaan@rli.nl

Welk overheidsbeleid is nodig om de KRW-doelen, zo snel als redelijkerwijs mogelijk, te realiseren en om de behaalde doelen vervolgens te bestendigen?

Op 27 juni heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat een brief naar de Tweede Kamer gestuurd waarin hij de voortgang van het waterkwaliteitsbeleid en de KRW aangaf. In deze brief wordt aangegeven hoe een aantal van de aanbevelingen uit het Rli-advies 'Goed water, goed geregeld' zijn opgepakt. Het volgende is te lezen:

- Wat betreft de aanbeveling om de wet- en regelgeving voor producten met prioritair en opkomende stoffen aan te passen, wordt per normoverschrijdende stof bekeken wat er nodig en mogelijk is. Zo ook of er eventueel aanvullende regelgeving nodig is (bijvoorbeeld in de vorm van aanvullende gebruiksvoorschriften).
- Wat betreft aanvullende regulering van grondwateronttrekkingen, zoals geadviseerd door ons en gevraagd door de Kamer (motie Van Ginneken/De Groot) geldt dat dit is opgepakt. Op dit moment wordt een onderzoek uitgevoerd naar de uitvoerbaarheid van een uniforme vergunning/meldingsplicht en naar het invoeren van een verplichting tot het periodiek bezien van onttrekkingsvergunningen.
- Het toelatingscriterium voor oppervlaktewater, zoals het Ctgb dat op basis van de huidige regelgeving gebruikt voor het beoordelen van toelatingsaanvragen van gewasbeschermingsmiddelen, verschilt van de KRW-normen voor waterlichamen. Daarom adviseerden wij de KRW-doelen te laten doorwerken in de wetgeving voor gewasbeschermingsmiddelen. De Kamer heeft inmiddels een motie aangenomen met dezelfde strekking als ons advies. Via een onderzoek heeft de minister laten uitzoeken hoe de toelating van gewasbeschermingsmiddelen in overeenstemming gebracht kan worden met de normen voor de KRW. De uitkomsten van dat onderzoek zijn inmiddels bekend en de minister van LNV heeft – mede namens de minister van IenW – de Kamer hierover op 25 juni jl. geïnformeerd. Hierbij is aangegeven dat het voornemen is om een wijziging van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden voor te bereiden, zodat het Ctgb een nationaalrechtelijke juridische grondslag krijgt voor het vooraf toetsen aan de KRW-normen bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en voor het herzien van bestaande toelatingen met het oog op het voldoen aan de KRW-normen.
- Naast een aanpassing in het toelatingsbeleid, adviseerden wij ook de algemene regels voor gewasbeschermingsmiddelen onder de Omgevingswet aan te scherpen, zodat overal wordt voldaan aan de KRW-normen. Het gebruik van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen is per middel geregeld in het wettelijk gebruiksvoorschrift dat bij de toelating wordt gesteld, en daarnaast in het algemeen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Momenteel is een aanpassing van dit besluit in voorbereiding voor onder andere gesloten vulsystemen. Overige benodigde aanpassingen om aan de KRW te kunnen voldoen, worden onderzocht.
- Gezien de bestaande achterstanden bij bevoegde gezagen om vergunningen te actualiseren hebben wij geadviseerd om alleen nog vergunningen voor bepaalde tijd te verlenen en bestaande vergunningen die voor onbepaalde tijd zijn verleend, uit te faseren. Dit zou de bewijslast van actualisatie bij de lozer zelf leggen in plaats van bij het bevoegd gezag en kan in de toekomst bijdragen aan het voorkomen van niet-actuele vergunningen. Binnen het huidige wettelijke stelsel kan het bevoegd gezag lozingsvergunningen al tijdelijk maken. De vraag of het nodig en mogelijk is bevoegde gezagen hiertoe ook nader te instrueren wordt opgepakt. Daarbij worden de ervaringen betrokken die Rijkswaterstaat heeft opgedaan met betrekking tot het ambtshalve actualiseren van vergunningen, om zo te bezien op welke wijze vergunningen het beste actueel gehouden kunnen worden. De consequenties voor de benodigde inzet, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid worden ook in beeld gebracht.

Financiering in transitie

Gepubliceerd: 22 december 2022
Commissievoorzitter: Jeanet van Antwerpen
Contactpersoon: Joris Stok joris.stok@rli.nl

Pensioenfondsen onderschrijven het pleidooi uit het Rli-advies Financiering in transitie om te komen tot een volwaardige nationale investeringsinstelling.

De grote pensioenfondsen (ABP, PFZW, PMT, Bpf Bouw en PME) stellen in een oproep aan de overheid dat zij door samenwerking een belangrijke rol kunnen spelen in de energietransitie, waaronder bij de realisatie van de warmte- en elektriciteitsnetwerken (zie [link](#)).

De pensioenfondsen schetsen dat zij in toenemende mate met verschillende overheidsonderdelen hierover in gesprek zijn, maar dat de overheidsinzet in hun ervaring vaak nog versplinterd is en weinig centrale coördinatie en schaal kent. Een volwaardige nationale investeringsinstelling kan deze barrière wegnemen.

De pensioenfondsen schrijven daarover: "Net zoals de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur adviseert, zijn wij voorstander van een volwaardige nationale investeringsinstelling die vraag en aanbod samenbrengt en die tot investeerbare impactvolle projecten kan komen. Een dergelijke investeringsinstelling kan een brug slaan tussen overheid en pensioenfondsen. Invest-NL lijkt hiervoor de aangewezen partner."

Voor meer over het advies Financiering in transitie zie: [Financiering in transitie Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](#)

Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving

Publicatiedatum: 26 juni 2024
Commissievoorzitter: Niels Koeman
Contactpersoon: Folmer de Haan f.w.dehaan@rli.nl

Op woensdag 26 juni heeft de raad zijn advies 'Met recht balanceren: juridisering in de leefomgeving' uitgebracht. Het advies is schriftelijk aangeboden aan de demissionaire ministers De Jonge van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Weerwind voor Rechtsbescherming.

In het advies constateert de raad dat het recht een prominente rol speelt in de leefomgeving, maar ziet dit niet als een probleem. Juridisering is namelijk inherent aan onze rechtsstaat. Wel ziet de raad enkele problematische kanten bij de toepassing van het recht. Zo is er een disbalans in de rolverdeling tussen de wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht. Rechtszaken over milieukwesties, zoals de klimaatzaak van Urgenda of Schiphof laten zien dat het bewaken van de rechtsstaat te eenzijdig bij de rechter is komen te liggen.

De raad doet 5 aanbevelingen om de problematische kanten van juridisering aan te pakken:

- 1) Versterk de juridische functie op de wetgevingsafdelingen van de ministeries.
- 2) Zorg voor een betere toetsing van nationaal beleid voor de leefomgeving aan de Grondwet, Europese richtlijnen en internationale verdragen. Stel hiervoor een Adviseur-Generaal aan bij de afdeling Advisering van de Raad van State.
- 3) Kies bij de omzetting van Europese richtlijnen in nationale wetten en regels voor een robuuste invulling, die zich niet beperkt tot de minimumeisen.
- 4) Geef meer prioriteit aan het tijdig actualiseren van vergunningen en de handhaving ervan.
- 5) Onderzoek welke geschillen rond leefomgevingskwesties kunnen worden afgedaan door één rechterlijke instantie, zonder hoger beroep.

Op 3 juli 2024 werd het advies tijdens een drukbezochte publieksbijeenkomst toegelicht door commissievoorzitter Niels Koeman. Daarnaast hebben Hugo Doornhof (lid Eerste Kamer CDA,

partner en advocaat bestuursrecht en omgevingsrecht bij AKD) en Rowie Stolk (universitair docent bij de Afdeling Staats- en Bestuursrecht, Universiteit Leiden) een reflectie gegeven op het advies, waarin de rol van de rechter en toegang tot het recht verder werd benadrukt.

Het advies is besproken in landelijke media (NOS en RTL Z). Er zijn artikelen verschenen in de Volkskrant, Nederlands dagblad, Trouw, NRC, FD, Binnenlands Bestuur, Pont Omgeving en Boerderij. Ook op de radio is er aandacht besteed aan het advies (Radio Westerwolde, NPO Radio 1 Nieuws en Co en BNR). In de [FTM podcastaflevering](#) van 30 juli geeft commissievoorzitter, Niels Koeman een toelichting op het advies.

Lees meer op [Met recht balanceren Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](#). Een Engelse vertaling van het advies verschijnt binnenkort op onze website.